

սեղ սեղ պիտի կենայ եւ պիտի հարցնէ աղիօք այս այսպէ՞ս է, թէ ուրիշ կերպով ալ կարելի՞ է գիտել առաջադրուած խնդիրները:

Երբ ընթերցողը պիտի տխարի խորհիլ այսպէս ամէն մէկ նախադասութեան առջեւ, ասիկա քէն չի խանգավաւեր. բայց կ'օգնէ որ ուշիմ ընթերցողը մտածելով կտէ՛ նամբան, եւ երբայ իրանայ Աւետարանի մէջ առակուած բանկալին մարգարէն:

Կրօնիմ մէջ նոյնատիպ դաժան կերպարանքն, իմաստասէրի ծանր հրամարմնութենէն եւ աստուածաբանի խոժոռ եւ խորատոյգ մայրածէն աւելի նոյնական զուարթութիւնն է որ կը ինձուռի: Եւ մենք Արեւելիի զուարթութեան, մ'անուանող Հայերն, որ առեկն դաստիարակութեան մը ծանոթութեան տակ մեծցած ժողովուրդ մըն ենք, պէ՛տք ունինք հոգիներու զուարթ եւ կայտառ տեսչութեան: Կրնանք ըսել թէ ասիկա հարկն է նոյն իսկ գործնական կրօնիմ, այսինքն կենսիկ-կենցաղի վերածուած Աւետարանի մը լուսաւոր սկզբունքներուն:

Ուրախ ենք որ Թարգմ Սրբազանի այս գրօշխն էջերէն կը նստապայքեն կենսաւոր նախաձեռն, որոնք կը լուսաւորեն կրօնական մթնոլորտ մէջ խախտվողներուն հայրեր, ցոյց տալով **Աւետարանի Համբան:**

Փ.

Ղեւոնդ Եպս. առաջ առաջադրող մըն է: Սրբազան կը ծափահարենք իր մտածած նիւրը, կրօնական գրականութեան մէջ Քարոզագրութիւնը:

Քարոզներ կան որոնք երբ կը խօսուին, քարոզի եւ ունիցին զգայնութեան, հուսաբքն ու համագումներուն տեսչայութեան բախին համեմատ կ'ազդեն ունիցիլներուն վրայ: Այսպիսի քարոզներ գիտեալուով, յաճախ կը կորսնցնեն իրենց ազդեցութիւնը. վասն զի այդ ազդեցութեան զանգեմքն է կենդանի խօսք, տա՛ւ շունչը, որ կը նստի քարոզիկն հոգիին խորքէն եւ կը յուզէ ունիցիլի բազմութիւնը:

Սրբազան բնոր առաջնական դեր մը չունի միայն հաւատացեալներու հանդէպ. այլ նաեւ ունի խանդավառելու պարտք մը. այսինքն՝ ժողովուրդը պիտի դաստիարակէ զանոց ոգեւորելով: Ոգեւորում Աւետարանի շունչով, անոր իսկայնելով, ինչ որ չոր խօսքի չի կրնար ընել, ո՛չ ալ սլաղարիւն գրածով մը:

Կրօնական գրականութեան մէջ ուրեմն քարոզագրութիւնը այնքան դիւրին առուես մը չէ: Մա՛նուանց երբ պահ մը հարցնենք թէ գրուած քարոզը որո՞ւն համար է. այսինքն պարզապէս ժողովուրդին նըզելու շինութեան համար գրուած է քարոզը, եթէ ոչ եկեղեցականներուն համար ալ, մա՛նուանց անոնց, որ կրնան առաջնորդուիլ այսպիսի գրաւոր քարոզներէ՛ն՝ ժողովուրդին շինելու քան մը խօսելու համար եկեղեցւոյ մէջ:

Հայց. եկեղեցւոյ վարդապետներ ժեղ դա՛նք սիրուեալ մասնաւոր խմամբ տարած են քարոզագրութեան եւ շատ քան գրած են. ասով առ հասարակ շատազովական նկատալիք մը ունին, եւ նեւեարաբար գրուած են իբրեւ առաջնորդ եւ քննադիր մասնաւորապէս եկեղեցականներուն եւ եկեղեցական կազմ ունեցողներուն համար: Իսկ նիմանական Քարոզագիրքի առաւելապէս կը զբոսնին ժողովուրդին համար իբրեւ նիւր հոգեւոր բնորոշումի եւ շինութեան:

Եւ Ղեւոնդ Եպիսկոպոսն ալ նիւր ժողովուրդին համար գրած է իր քարոզներ, որուն վերջինը երբ հասար

մըն է, եւ երբ Գրդ հասարն ալ, որ դեռ չէ տպագրուած, լոյս տեսնէ, բոլոր նիւր հասարներս յարմար 1600 էջերէ աւելի խոշոր հաւաքածոյ մը կ'ազգում պիտի ըլլայ: Ինչ որ մեր մէջ զոնէ նոր երեւոյթ մըն է մեր ժամանակներուն համար, իբրեւ գրական տեսչութիւն եւ մա՛նուանց իբրեւ գիտք տպագրելու յաջողութիւն:

Ղեւոնդ Եպիսկոպոսին քարոզներ պարզ են, պարզ մտածումի կողմէն, պարզ գրական առուեսի կողմէն. առաջնեւ իր նպատակն է ուղղակի պարզ ժողովուրդին խօսիլ, եւ սուրբական կրօնական եւ քարոյացիական գիտելիքներն ու նմանութիւններն ժողովուրդականացնել **պարզապէս:** Եւ այս նպատակին հասնելու համար ուղղակի, Ղեւոնդ Եպս. զոնած է խորհելու եւ գրելու առուեսին խիստ հաւելք:

Քարոզագիր Սրբազանը դիտել կուտայ թէ իր գրածներն իր անձնական համագումներուն եւ իր խորհուրդներուն տեսչայութիւններն են: Եւ ասոր մէջ է աւելն իր գրաւոր քարոզներուն մասնաւոր աղբիւր:

Եւանճի՛ թէ այս սիրուն հրատարակութեան շարքն ընդգրկած ըլլաւ նիւրքեր դասաւորելու մեքոսը. առաջնեւ շեւ շեւնիւ այս մեքոսին՝ աւելի յաջող կերպով կ'իրարկուած պիտի ըլլաւ նեղիմական կարողը, եւ ընթերցողն ալ պիտի չտխարուէր նիւրքեր նստմանը ընել հասկնալու համար թէ ինչ է նեղիմական համագումը եւ փաստերը իր աղաքան նիւրքերուն շարք, եւ թէ ո՛րչափ յաջողութեամբ պատուած է զազափառի եւ իմաստներէն միտութիւնը առաջադրուած նիւրքերու ուսումնասիրութեան մէջ:

Այս դիտողութիւններ կ'ընենք. զմեռանելով հանդերձ Սրբազան Քարոզագիրն եւանդը, նպատակը, որ է Աստուծոյ խօսքին կարօտը՝ տպագրող հոգիներու նպատակ մը ընծայել:

Սիւնիք ընթերցողներուն եւ առ հասարակ բոլոր կրօնասէր հոգիներուն եւ նեւաբխիմներու շեւապէս կը յանձնարարենք Թարգմ Սրբազանին ԱՒԵՏԱՐԱՆԻ ՀԱՄԲԷՆՆԵՐ Եւ Ղեւոնդ Եպիսկոպոսին **ՊԱՐԶ ՔԱՐՈԶՆԵՐՈՒՆ** շարքեր, որոնց խմամբն ուսումնասիրութիւնը շատ քննադական պիտի ըլլայ ընթերցողներուն համար:

Բ. Ե.

ՏԱՐԵՅՈՅՅՆԵՐ

Ա.

ՏԱՐԵՆԻ

Տարեցոյց Կրօնական, Բանասիրական, Գրական, 1928, Դ. Տարի. (կազմող) Արտաւարդ Վարդապետ, Տպ. «Արար» - Բ. Յ. Քօփալեան, Հալէպ - Սուրիա, 8⁰ էջ 356. Գին Մէկ Տօլար:

Այս տարի ՍՄՈՒ ամէնէն յառաջ տառաւ Արտաւարդ Վարդապետի **ՏԱՐԵՆԻ**, որ կը բաղկանայ երեք շինարար մասերէ. **Ա. Աւետարանի Արձանագրութիւն** էջ 13—38. **Բ. Բանասիրական** էջ 42—187. **Գ. Գրական** էջ 146—248. **Դ. Հայ Կեանք** էջ 251—317. **Ե. Օրացոյց** էջ 338—353: Կը պակտի **Կրօնական** մասը, որ կը շեշտուի սակայն **Տարեցոյցի** կողմին եւ շակտալին վրայ:

Ինչպէս կ'երեւի նիւթերու աշխատութենէն, Սրբաւագոյ Վարդապետ, աշխատած է իր ՏԱԹԵԻԻՆ շուրջը հաւաքել աշխատակիցներ ամէն կողմէ, ուրոնք եկած ներկայացած են հոն իրենց լաւագոյնով:

Կ'զգանք որ առաջնորդական աթոռի մը վրայ ծանր պատասխանատուութիւններով բեռնաւորուած անձի մը իրաւունքը չունինք աւելին պահանջելու քան ինչ որ կուտայ ան մեզի այս հաւաքածոյին մէջ: Կարելի է հետաքրքրութեամբ դարձնել իւրաքանչիւր էջը ՏԱԹԵԻԻՆ՝ շահեկան նիւթի մը առջեւ կանգ առնելու համար:

Կ'արժէ որ ամէն գրաւոր Հայ օրինակ մը ունենայ ՏԱԹԵԻՆ իր ձեռքին սակ:

Բայց, ի շահ նոյն ինքն **Քարեցոյցի** տեսական յաջողութեան, դիտել կուտանք թէ կ'արժէ աւելի խնամք տանել նիւթերու ընտրութեան եւ աւարտող ու մարտելի հաւաքածոյ մը աւել ժողովուրդին ձեռքը:

Եւ բաժնի որ այժմ Սիւրիոյ մէջ կը հրատարակուի ՏԱԹԵԻՆ, պէտք է ծոխ բաժին մը բանալ Սիւրիոյ համար, ուր պէտք է երեւի երկրին վարչական, տնտեսական, կրթական ընտանեկան, կրօնական վիճակը եւ մասնաւորապէս Սիւրիոյ Հայութեան վիճակը: ՏԱԹԵԻՆ նոյն իսկ իր այս բաժինով եզակի ան պիտի ըլլայ եւ ապագոյ տեսակէտէն ալ իրապէս շահաւոր:

ՏԱԹԵԻՆի ճակատին վրայ «**Նիդարուեստական**» բաժին մըն ալ նշանակուած է, ինչ որ կը պակսի կողքին վրայ:

Տարակոյս չկայ որ Հալէպի մէջ կարելի չէ գեղարուեստի վրայ ծառել եւ ո՛չ ալ գոնէ գեղարուեստական տպագրութեամբ մը օժտել ՏԱԹԵԻՆը, ջո՛րձափ կը պակսին այդ նպատակին յատուկ կատարելագործուած միջոցներ: Բայց պէտք է շնորհաւորել «Աւարտ» Տպարանը, որ ՏԱԹԵԻՆ այս հատորը կրցած է բաւական գեղեցիկ տպագրութեամբ մը ներկայացնել ընթերցող հասարակութեան:

Ո՛ր ապրիլ, ո՛ր սեպտեմբեր մեջ
Խեղդեմ ձանձոյտքս վիճեր,
Թախծորս մո՛ւր ք եւ զիջ
Քան զգիշեր:

Ո՛ր մեռնիմ, ո՛ր աշունքի շալ
Ղօղեմ իմ սուգս հոգեխոյ,
Տագնապս ք խո՛ւր անյայտակ
Քան ըզձով:

Ո՛ր փախչիմ ես, կառ ի՛նչ ցեղ
Մորթեմ խիղճիս խաչքը, ո՛ր,
Բռուն եմ ցաւերս ու գործի
Քան ըզմահ:

RICHEPIN

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԱՆՐՈՒՔ

ՈՒԽՊԻՈՒՌՈՐՈՍ.— ԳՈՐԻԻ, ԲԱՆԱՆ,
ԴԱԻԻԹ.— ՏԱՐԲԱՆ — ՏԱՐՕՆ.

Ա

Իորենացին գրում է (Ա. զ. հրատարակ. 1913 թ. Թիֆլիս) — « Բայց պարէ՛ մեյ զամենց անգիր հին գրոյցս, որ պատմեալ եղեն վաղ ուրեմն ի մէջ իմաստեցոցն Յունաց (եւ հասին մինչեւ ի մեզ այս գրոյցք ի Գորգի եւ ի Բանան անուն կոչեցեցոյց, եւ երեսդ ոմն Դաւիթ), թէպէս եւ յոյժ սակաւու՛մ երկրորդէ: Յորոց մի ոմն ի նոցանէ, վարժեալ փիլիսոփայութեամբ, աւեր այսպէս, թէ. » Ո՛վ ձեռք, յորձամ էի ի մէջ Յունաց զիմաստարիւն վարժելով՝ դէպ էղէն ի միում աւուր, զի վասն աշխարհագրութեանց եւ բաժանեցոց բանալոցս ի մէջ արանց իմաստեցն եւ հմտագունց բանալիւր. ոմանք այլազգաբար եւ ոմանք այլաբանաբար գրոյցս մտանցիկ սոյնի. իսկ որ կասուի. զոյնն էր ի նոսա, Ուխտիպողոսն անուն, այսպէս ասաց. » Պատեցիք ձեզ, ասէ, եւ գրոյցս անգիրս յաւանդութենէ ի մեզ հասեալ, զորս եւ բազումք ի գեղեցկաց գրուցեն մինչեւ ցայժմ: Մասեան լեալ գփոխութեայ եւ զորոցնց նորս, որ այժմ ոչ ուրէ՛ երեւի, յորում, ասեն, կարգ լեալ բանից այսպիսի: Յէս նաւելոյն Քոխութեայ ի Հայս եւ զիպելոյ ցամաքի, զնայ, ասէ, մի յորոցնց նորս կոչեցեալն Սեմ ընդ արեւմուտս հիստիոյ դիսէլ գեղիքն. եւ զիպեալ դասի միում փոխու առ երկայնանս-իւ միով լեամք. զնայ ընդ մէջ նորս անցանելով, ի կողմանս Ասորեստանի, դադարէ առ զեսովն երկուսնեայ աւուրս, եւ անուանէ յանուն իւր զԵսաւնքն Սիմ, եւ դառնայ անդէն յարեւելս հաւաւոյ, ուստի եկն: Իսկ ի կեսերագունցից որչաղոցն նորս Տարբան անուն, երեսուն ուսեւթ եւ հնգհասանց զսեւթ եւ նոցին արամք մեկնեալ ի հօրէ՛ն՝ բնակէ անդէն ի նոյն գեթեգեր, յորոյ անուն եւ զպատուն անուանէ Տարոն, եւ զանուն ձեղոյն ուր բնակեցան՝ կոչէ Տրոնս. զի անդ զառաքինն սկիզբն եղէն բաժանելոյ որոցնց նորս ի նմանէ:)

Այս գրոյցները պատմելուց յետոյ՝ Խորենացին գրում է Սահակ Բագրատունուն, «բայց առաւել յաճախագոյն հինքն Արամազենայց ի նուագս փանդաւան եւ յերզս ցլուց եւ պարուց զայստսիկ ասեն յիշատակաւ: Եւ այստքիկ գրոյցք սուտ եւ կամ թէ արդարեւ լեալ՝ մեզ չէ ինչ փոյթ: Այլ վասն գիտելոյ քիզ զամենայն, որ ինչ ի լրոյ եւ որ ինչ ի գրոց՝ անցանեմ ընդ բնաւն ի գիրսս յայստսիկ, զի իմացիս զառ քիզ պարզամտութիւն իմոց խորհրդոցս»:

Այս հատուածի մտքերն աղուցուած են իրար մէջ՝ չինական փիղոսոփէ գունդերի նման: Այդ աղուցուածքն այնքան խրթին է, որ կարող է թիւրիմացութեան մէջ ձը-